

Veel leuke vogels op de golfbaan

Kennemer Golf & Country Club

Het komt niet vaak voor dat vogelaars een ruime mogelijkheid krijgen een golfbaan op vogels te inventariseren. In het kader van het project 'Committed to birds' van Vogelbescherming en de Nederlandse Golf Federatie kregen we de gelegenheid een vogelonderzoek te doen op de bijzonder mooie golfbaan van de Kennemer Golf & Country Club ten oosten van Zandvoort. Veel vogelsoorten lijken het er goed naar hun zin te hebben.

BOOMLEEUWERIK Foto: Freek Kamst

Het project

In het voorjaar meldt Michiel van den Bergh van Vogelbescherming zich bij het bestuur van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland met de vraag of wij iemand beschikbaar hebben, die tijdens het broedseizoen op drie verschillende dagen het terrein van de Kennemer Golf en Country Club op vogels wil inventariseren. Vogelbescherming Nederland werkt mee aan het project

'Committed to birds' dat zich richt op een natuurvriendelijk beheer van golfbanen in Nederland. Deelnemende golfbanen werken een speciaal programma af en worden na het doorlopen van het programma beloond met het certificaat 'Committed to birds' als bewijs dat ze zijn ingesteld op een natuurvriendelijk beheer van de baan. Het programma omvat een eerste inventarisatie, het uitbrengen van een advies voor aanpas-

sing van de baan, het maken van een verbeteringsplan (indien nodig), de uitvoering daarvan, het testen of de genomen maatregelen helpen en als dat allemaal klopt het uitreiken van het begeerde certificaat. Omdat vogels worden gezien als een graadmeter voor de kwaliteit van de leefomgeving én omdat ze bijdragen aan de natuurbeleving tijdens een golf rondje meet men de aantrekkelijkheid van de baan vaak af aan het aantal en het soort vogels dat zich daar ophoudt. In dat kader hebben ondergetekenden besloten een eerste inventarisatie van de Zandvoortse golfbaan, die was geselecteerd voor een proefproject, voor hun rekening te nemen. Een spannend project. Als niet-golfer krijg je immers nauwelijks de kans de landschappelijke schoonheid van een golfbaan te leren kennen.

De Kennemer Golfbaan

De baan van de Kennemer Golf en Country Club beslaat een oppervlakte van circa 90 hectare. Ze ligt ongeveer twee kilometer achter de kust in een gevarieerd duingebied ten oosten van Zandvoort. Het geaccidenteerde terrein bevat drie series van 9 holes en wordt beschouwd als een van de honderd mooiste golfbanen ter wereld.

Het duingebied is omzoomd met dichte bosschages in een gevarieerde begroeiing. De laatste jaren is in het gebied wat meer openheid gecreëerd door het weghalen van bomen en groen. De snel woekerende Amerikaanse Vogelkers is helemaal verwijderd, maar komt weer terug. De beheerder zet schapen in om de opkomende Vogelkers te bestrijden. Aan de oostkant van het gebied loopt het Boogkanaal dat als functie lijkt te hebben het reguleren van de waterstand in dit gebied. Het kanaal ligt niet in openbaar toegankelijk gebied. Vanaf de golfbaan ligt het kanaal vrij diep. Een steile helling voert naar beneden,

waar vrijwel geen bezoekers komen. Daarom is het merkwaardig dat er relatief weinig watervogels zijn.

De banen zelf zijn regelmatig druk bezet. De spelers lopen meestal één van de series en verspreiden zich aldus over het gehele gebied.

Inventarisatie

In totaal is de golfbaan in de zomer van 2014 drie keer geteld. Voor de eerste keer op 6 mei. Dit is relatief laat in het seizoen, waardoor mogelijke broedgevallen zijn gemist. In korte tijd daarna is nog twee keer geteld om een goed beeld te krijgen van de doorsnee bezetting van het gebied. De tellingen begonnen telkens om 7 uur 's ochtends. Dan zijn veel vogels actief en golfers (nog) niet. Overdag is het risico groter door een golfbal geraakt te worden. De Kennemer Golfbaan was zo vriendelijk voor deskundige begeleiding te zorgen. Met name Bart IJssel de Schepper verstrekte veel waardevolle vogelinformatie, die hij verzameld heeft gedurende het vrijwel levenslang bezoeken van de Kennemer Golfbaan. Wij danken hem en Aad Molenburgh voor hun inzet.

Resultaten

De eerste telling op dinsdag 6 mei had ten dele een oriënterend karakter om de baan te leren kennen. Op dat uur van de dag waren er weinig bezoekers, waardoor tijdens de telling een goed beeld werd verkregen van de rijkdom aan vogelsoorten op de golfbaan. De ronde van tweeënhalve uur ging vanuit het clubhuis naar het oosten, daarna richting noord, in de noordoosthoek richting west (soms langs de terreingrens soms wat meer door het midden), aan het eind naar zuid en dan een stukje oost naar het clubhuis. Het was die dag bewolkt met een temperatuur in de vroege ochtend van 14 graden. Er stond een zwak windje uit het zuidwes-

ten. De baan van de Kennemer Golf & Country Club is een duinbaan, waarin grote open stukken worden afgewisseld met bosschages, struiken en boompartijen. Er waren op 6 mei opvallend veel Konijnen en ook een Vos.

Bij de eerste hole zaten veel Hout- en Holenduiven. Meteen ook al aanzienlijke aantallen Eksters, Zwarte Kraaien en Kauwen (oplopend tot een groep van plus 40). Voorts zagen we losse exemplaren van Kneu, Heggenmus en Merel. Vrijwel zekere broedparen waren er van Roodborsttapuit en Koolmees. Drie Krakeenden en regelmatig overvliegende Aalscholvers kwamen ook in het boekje. Elders zaten twee Kuifeenden. Er waren her en der losse exemplaren Pimpelmees. Het gebied is rijk aan Grasmus, Fitis en Tjiftjaf. Een Buizerd met veel wit verbleef met vrouwtje in zijn eigen territorium. Meerdere Spreeuwen waren ter plaatse en overvliegend. Ook de Tapuit paste hier prima in het landschap. Een koppel Nijlganzen detoneerde evenmin en verder lieten ook Gaai, Huismus en Vink zich zien. Braamsluiper en Nachtegaal lieten zich horen.

Twee weken later was het volledig zomer. Drie uur lang trokken we over de baan, die er prachtig bijlag. Bij een temperatuur van 's ochtends vroeg al 20 graden en een heerlijk zacht windje was het heerlijk vogelen.

De tweede telling hebben we ons meer geconcentreerd op specifieke voorkomende soorten en broedgevallen. Door langer op sommige plaatsen te blijven hebben we intensiever gekeken naar voorkomende zangvogels. De Kennemer Golf & Country Club heeft echter een te grote oppervlakte om tot een gedetailleerde telling te komen. Desalniettemin menen we in grote lijnen een goed overzicht te hebben gekregen van de vogelbewoners van deze golfbaan.

Duidelijk was meteen dat de Konijnen gejongd hadden. Er waren veel meer pluizenbeesten dan bij de eerste telling. Vooral jonge Konijnen schoten van links naar rechts over de baan.

In de korte zuidelijke hoek ten oosten van het clubhuis zagen we Huismus (ook broedgevallen), Zwarte Kraai, Ekster, Zilvermeeuw, Grauwe Gans, Holenduif, Vink en Houtduif. In het oostelijke deel van de baan noteerden we Meerkoet, Krakeend, Kleine Karekiet, Merel (alle bij het Boogkanaal), Grasmus, Kauw, Fitis, Tjiftjaf, Zwartkop, Koolmees, Pimpelmees, Aalscholver (overvliegend) en Groenling.

Het kruisen door het middengebied leverde een koppel Nijlganzen, Scholekster, Heggenmus, Nachtegaal (meerdere plekken), Winterkoning, Gaai, Boompieper, Buizerd, Roodborsttapuit en Boomleeuwerik op. Meer naar het westen noteerden we nog een Gekraagde Roodstaart, een Grote Bonte Specht, een paartje Kneu, Boerenwaluw (overvliegend) en Spreeuw.

Door vroegere waarnemingen te combineren met het huidige vogelleven op de baan kunnen we vaststellen dat er minimaal broedgevallen zijn van Koolmees, Huismus, Roodborsttapuiten (minstens vier territoria), Grasmus (meerdere territoria), Fitis en Tjiftjaf (meerdere territoria), Winterkoning, Heggenmus, Boompieper en Meerkoet.

Zeer waarschijnlijk wordt er ook gebroed door Vink, Pimpelmees en Merel.

Weer twee weken daarna een bijna drie uur durend rondje gemaakt. In tegenstelling tot beide vorige keren nu een rondje met de klok mee gemaakt, dat wil zeggen vanuit het clubhuis naar west, dan snel naar noord, vervolgens langs de noordrand en daarna door het midden naar oost. Daar bij het poeltje en het Boogkanaal gekeken en via de zuidrand

terug. Tijdens dat rondje zagen we Huis-
mus, Vink, Koolmees en Merel. Veel
overvliegende zwaluwen, waaronder
Boerenzwaluw en Huiszwaluw. Ook veel
Gierzwaluwen in de lucht.

Verderop onze 'vaste gasten': Boompie-
per, Grasmus (in forse aantallen), Hout-
duif, Fitis, Tjiftjaf, Kauw, Zwarte Kraai
en Ekster. De Glanskop hadden we nog
niet eerder gezien, maar zijn aanwezig-
heid in de westelijke sparren verbaasde
niet. Ook een Buizerd maakte hier zijn
opwachting (donkerder dan de eerder
geziene lichte variant, die mogelijk op de
golfbaan broedt) en een Turkse Tortel.
Lopend langs noord hoorden we een
Koekoek (vermoedelijk van buiten de
golfbaan) en zagen we de Gaai, Zanglij-
ster, Grote Lijster en een leuk aantal
Spreeuwen. Een overvliegende Blauwe
Reiger en Zilvermeeuw. Ook Pimpel-
mees, Nachtegaal, Kneu, Tuinfluiter en
Witte Kwikstaart konden we weer bij
schrijven. En er was opnieuw een paartje
Nijlganzen. Nijlganzen hebben eerder
ook op de golfbaan gebroed.

In het middengebied bivakkeerden onze
gastheren Roodborsttapuit. Ook meer-
dere Boomleeuweriken. Zoals elke tel-
ling overvliegende Aalscholvers, op voed-
seljacht vanaf hun broedplaats in de
Amsterdamse Waterleidingduinen. Zie-
daar, ook een groep Grauwe Ganzen (25)
en een paartje Bergeenden.

Een Vos verschalkte een van de vele
Konijnen, hetgeen een beheerder deugd
deed. Konijnen zijn namelijk een ramp
voor de gladgeschoren Greens. In het
Boogkanaal zien we deze dag Kuifeend,
Wilde Eend, Meerkoet. En ja, op de
terugweg ook weer de Holenduif.

Conclusie:

De Kennemer Golf & Country Club be-
schikt over een indrukwekkende baan,

GRASMUS Foto: Freek Kamst

zowel wat omvang als schoonheid be-
treft. Opvallend is de mooi in het land-
schap ingebouwde open structuur, die
gelegenheid biedt tot het spelen van golf
en tegelijkertijd de pracht van het duin-
landschap intact laat. Vanwege de om-
vang van het gebied en de rijke begroei-
ing is het ondoenlijk een nauwkeurige
schatting te geven van het totaal aantal
aanwezige vogels. Duidelijk is dat mini-
maal tien soorten (Buizerd, Meerkoet,
Roodborsttapuit, Heggenmus, Winter-
koning, Merel, Koolmees, Pimpelmees,
Huismus, Vink, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf
en Boompieper) geschikte broedgelegen-
heid vinden op de baan. Los daarvan
hebben we 49 soorten geteld, die op of
bij de baan aanwezig waren.

Al enige jaren werkt de KG&CC aan een
vorm van beheer, waarbij getracht wordt
open stukken in het gebied tot stand te
brengen. Duingebied heeft een neiging
tot snel dichtgroeien, zoals in direct om-
liggende gebieden (vooral ten oosten van
de golfbaan). Vooral de Amerikaanse Vo-
gelkers is daar debet aan. Die wordt
daarom vrijwel continu bestreden. De
nu gecreëerde open structuur is blijk-
baar voor veel golfers, maar ook voor
veel vogels (en vooral zangvogels) aan-
trekkelijk.

■ Freek Kamst, Jan Kuys